

Akreditovaný vzdělávací program
Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným
tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, realizovaný v rámci projektu reg. č.
CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000305

Vzdělávací materiály

Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických
pracovníků pod č. j.: MSMT-508/2018-1-26

Centrum pro kulturní a sociální studie, z.s.
Praha 2019

Projekt

Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, reg. č. CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000305
je spolufinancován Evropskou unií.

Vzdělávací materiály

k akreditovanému vzdělávacímu programu Příběhy porozumění. Moderní výuková metoda tvůrčího psaní k vybraným tématům na 2. stupni ZŠ a SŠ, č. j. akreditace: MSMT-508/2018-1-26

© Centrum pro kulturní a sociální studie, z.s.
Praha 2019

Karel Milota

1937 - 2002

Vlastním jménem
Karel Hroch,
manžel spisovatelky
Daniely Hodrové

Z politických důvodů nebyl přijat ke studiu na vysoké škole a v r. 1957 nastoupil základní vojenskou službu. Od roku 1960 pracoval v oddělení vědecko-technických informací Střediska pro rozvoj silnic a dálnic. V posledních letech zejména jako překladatel a vedoucí střediska vědecko-technických informací. Při zaměstnání vystudoval bohemistiku a angličtinu na FF UK; absolvoval v roce 1969 práci o experimentální literatuře se zvláštním zřetelem k textům Emila Juliše a Vladimíra Párala Vzorec řeči a řeč vzorce. Na základě rozšířené verze diplomové práce mu byl roku 1970 udělen titul PhDr. V letech 1969–1970 byl členem výboru Umělecké besedy, v letech 1990–1991 redaktorem Literárních novin.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Karel Milota debutoval r. 1962

existenciálně laděnými verši v Kultuře. Poezií a literárněkritickými články přispíval do Literárních novin, Plamene, Sešitů pro mladou literaturu, Orientace, Tváře, Dialogu aj.

Odborné texty (s tematikou dokumentace periodik) a jejich překlady otiskoval ve specializovaném časopise Silniční obzor; v roce 1972 uspořádal Anglicko-český slovník inženýrství cestovního ruchu, který v cyklostylové podobě vydalo Středisko pro rozvoj silnic a dálnic. (zdroj: slovník české literatury).

Karel Milota: dílo

- *Noc zrcadel*, 1981/2005, sbírka povídek a novel
- *Sud*, 1993, román
- *Ďáblův dům*, 1994, sbírka povídek
- *Antilogie aneb Protisloví*, 1995, básnická sbírka
- *Gregor*, 1999, básnická sbírka
- *Hora*, 2009, román
- *Vzorec řeči*, 2016, literárně vědné práce

Karel Milota překlady

Mariengof, Anatolij Borisovič: *Džbány paměti.*
Svět sovětů, Praha 1968.

Jesenin, Sergej Alexandrovič: *Slaměný měsíc.*
Přel. Luděk Kubišta, Karel Milota a Jan Zábřana.
Lidové nakladatelství, Praha 1981.

Gogol, Vasilij Nikolajevič: *Revizor.* Odeon,
Praha 1986.

Saltykov-Ščedrin, Michail Jevgrafovič: *Historie
města Hloupětína.* Odeon, Praha 1989.

Přestože literární teorie hodnotí Milotovu tvorbu jako experimentální, dnes působí překvapivě současně a bezprostředně. Zdá se, že experimentální literatura 60. a 70. let 20. století je dnes vnímána pouze jen jako velmi dobrá literatura. Zkušení čtenáři ji již dávno vzali za svou.

- Milotova prozaická tvorba, knižně publikovaná s takřka dvacetiletým zpožděním, souvisí s experimentální linií české prózy šedesátých a sedmdesátých let 20. století.
- Potlačením fabulace, prolínáním časových rovin, neobvyklými formami vyprávění (např. v druhé osobě) i dalšími rysy je zřetelně inspirována poetikou francouzského „nového románu“ (Alain Robbe-Grillet, Michel Butor, Nathalie Sarrautová, Claude Simon aj.).

- Posledním přáním prozaika, básníka a překladatele Karla Miloty bylo, aby v novém, přepracovaném vydání vyšla knížka jeho povídek *Noc zrcadel*.
- Ta když v osmdesátých letech 20. století poprvé a naposledy vyšla v pražském nakladatelství Mladá fronta, byla to mimořádná literární událost. Kniha svou kvalitou zapůsobila mezi kritiky i čtenáři jako zjevení.
- Autor s jejím zněním však nebyl spokojen. Při řazení povídek musel tehdy učinit ústupek dobové cenzuře a i samo znění povídek zpětně považoval za nedopracované. V posledních měsících svého života proto intenzivně pracoval na definitivním znění knihy.
- Kniha je vydána v grafické úpravě, kterou si Karel Milota přál. Její součástí jsou na obálce reprodukce obrazů autorova přítele, malíře Jaroslava Kocha *Sol et Luna*, které daly název klíčové povídce svazku.

Koleda Karel Milota: *Noc zrcadel,* Torst, Praha 2005

Ukázka

- *začátek prózy Koleda*

Práce, o kterou se pokoušíte, se vám ani v nejmenším nedaří, a začíná se vám už zdát, že i tento den budete muset připočít k ostatním, již tak četným, jež jste ztratil vlastní neschopností. Není sice ještě u konce, vlastně je teprve krátce před polednem; avšak vy zamýšlíte neodvolatelně skončit ve dvanáct, a potom si vyjít na dlouhou procházku, třeba až do časného zimního soumraku.

(...)

Nejste touto situací sice právě nadšen, ovšem na druhé straně v ní shledáváte i určité výhody: jste celkem zvyklý být sám a ani vlastně nepocítujete silvestrovský večer jako něco organicky a samozřejmě veselého, spíše v něm spatřujete (pro sebe osobně) jistou tajemnou a nadějeplnou poezii, blízkou Štědrému večeru; avšak bez povinné štědrovečerní sentimentality a nutnosti scházet se s lidmi, s nimiž už dávno nemáte nic společného. V tom ohledu byl letošní Štědrý večer, právě před týdnem, zvláště politováníhodný (trávil jste jej se svými příbuznými), a rád byste si dnešního večera uspořádal jakousi opravu ve společnosti jedné či dvou láhví dobrého bílého vína a několika chlebíčků, které byste si sám připravil.

Noc zrcadel – z recenze (1

- Atmosféra povídek je vypjatá. Po úvodním rozestavění figur se tempo děje zrychluje. Jestliže zpočátku ho udává střídání pohledů jednotlivých zúčastněných (např. v úvodní povídce, Noc zrcadel, se vyprávění dvou hlavních postav střídá pravidelně po odstavcích), postupně je zrychlováno, aby v závěru splynulo v setkání, nebo ještě úžeji, v prolnutí. Rozdělení dějů i rozpad osobností připomíná stav schizofrenie, postupně není zcela jasné, která figura právě „hraje“, nebo zda vůbec jich je více než jen jedna. Možná jde jen o jediné vědomí, respektive o vědomé i nevědomé, nahlízející a nahlížené, režírující i manipulované, o boj protikladů a zrcadlení, setkání i míjení se, útěk a dopadení. Psychoanalýza se týká minimálně triády: autor, postava a její stín. Splynutí zúčastněných, jakož i jejich rozpad na fragmenty, se odehrává v napětí mezi vzájemnou komunikací a zápasem. Buberovské Já a Ty je zde vzájemně nemilosrdně odloučeno, existuje jen „vy“ a „on“ („oni“).

Noc zrcadel

—

z recenze

2)

- Klíčovým momentem je uzavírání, završování, neodkladné a nutné spění k naplnění. Proces, při němž dění převládá nad setrváním. Neurotické očekávání, plné vnitřní energie, přičemž v mysli zároveň probíhají okolnosti minulé i budoucí, retrospektiva i možné varianty, vše zároveň je v několikerém pohybu. Myšlenka není jen hybatelem, potence není jen spouštěcím mechanismem, to vše už je nesené neúprosným odpočítáváním. ("Tisíc údolíček ... tisíc potoků ... tři tisíce břízek. Tisíc mužů na útěku po tisíci cestách. Který osud je ten skutečný, která možnost je ta pravá?"). Jestliže se zdá být zásadním slučováním postav, neméně podstatné u věcí a prostředí je postupné zanikání, mučivá příprava a nevyhnutelnost smrti. Přímé existenční ohrožení. Očekávané nebezpečí se záłudně a neodbytně přibližuje a navíc jeho hrozivost narůstá, zmnožuje se. Strach přerůstá v děs. (Mužská postava v povídce Zlato očekává rychlou smrt mečem, ale postupně všude kolem neodbytně hrozí příznaky toho, že bude umírat pomalým a strašným upálením.) Jednoznačný konec je oddalován, odkládán, autor na svých figurách až masochisticky zkouší jednotlivé varianty hledání (Koleda), pronásledování (Útěk), zabíjení (Pastorála).

Noc zrcadel – z recenze 3

- Povídky Karla Miloty jsou naplněny zvláštní křehkostí, zesilovanou oddalováním, obcházením a odkládáním rozuzlení. Jako by se napínala komplikovaná pavučina příběhu a vzrušivé možnosti, vycházející z textu a námětu. Varianty vyprávění se sbíhají a opouštěny se rozpadají až k drtivé nicotě. Vyprávění opravdu připomíná pavoučí síť či kruhy na vodě, vychází totiž z vědomě vystavěného centra. Dějová linka, jemná, jímavá i dramaticky napínavá, je jistě důležitější pro čtenáře, autor má v zásobě mnohem více. Rozestaví figury, vybuduje rozcestníky, ale zároveň s drobným úsměškem pomíchá jednotlivé směry. Experimentuje s evidentním potěšením. Výsledný tvar je pestrý, půvabný i působivý. (Milena Marešová)

Hora, román Karla
Miloty Hora
z přelomu
šedesátých
a sedmdesátých let
je formálně natolik
rozdílný, že
každá ukázka je
velmi zavádějící.
Včetně té naší.

(Z webu časopisu A2)

Pláň

kdyby byla skála. černá kdyby byla, a pod tou skalou panák.
panák uprchlík.

předjitřní skála se tyčí ve stínu, zvrásněná a rozervaná.
záhyby, vyvýšeniny a prohlubiny... dolů se střásá slabý svit,
luny to zář, zšílenova to tvář. ne: zář lampičky, kterou si
zšílenec nese s sebou, aby mu po cestě nebylo tma. tam
daleko, už za ním, jistě zase někdo tlumeně sténá. až se
vzbudí, zavyje. věci spočívají v dobrém řádu.

ledovým křemencem je svět. černá skála a bílá sněžná pláň,
jen lehce zvrásněná předjitřní pláň plížení, přískoků,
poohlížení, poklusů, písmeno p potrhle pádí předjitřním
parkem a z parku pryč, prudce pryč... až klopýtne, pevně
zabezpečené okno, ale nezabezpečené dveře – je v tom
logika? neležel tam snad básník? železná hlava v potu,
neležel a neželed? cha! rozptýlil se v parku mlčenlivých
strážných lamp, sám jak ten měsíc nahoře, konec zlého snu
magorova: svítá!

Charakteristika jeho tvorby

Ať již jeho texty mají rozměr povídky (soubory Noc zrcadel, Ďáblův dům) nebo románu (Sud), charakterizuje je vždy postupné rozostřování dějové linie a téměř do absurdity vystupňovaný popis předmětného světa, motivovaný autorovým úsilím vystihnout dramatickou – pod nánosem stereotypů a konvencí se skrývajících – mnohoznačnost lidského života.

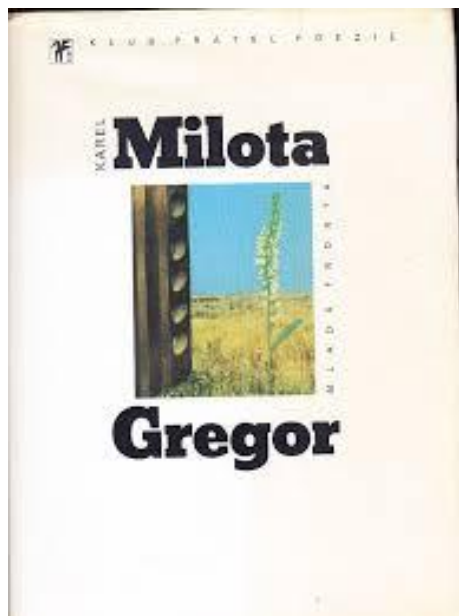
O co výrazněji vystupují z Milotových próz popisy konkrétních míst a podob jednotlivých postav, o to zastřeněji působí jejich časoprostor. Příběhy se rozvětvují do řady variant, jejich hrdinové se pohybují na nejasné hranici mezi přítomností a minulostí, skutečností a snem. Drceni prožitkem znejistělé identity, bloudí odcizeným světem v šerosvitném, mlhavém labyrintu vlastního já a usilují nalézt alespoň náznak toho, k čemu by se mohli důvěrně, s jistotou přichýlit.

Ze zdánlivě chaoticky nakumulované změti vyprávění však posléze vystupuje jako jediná trvalá jistota smrt. Smrt v nejrozličnějších podobách: jednou jako produkt náhody, jindy jako výsledek chladně vykalkulovaného zločinu, nejčastěji však jako vyústění neuchopitelného osudu (slovník českých spisovatelů).

Gregor

básnická sbírka 1999

- V básních autor spojil svou zkušenost s psaním experimentálních textů s určitou uvolněností a lehkostí. Básněmi prochází na mnoha místech fiktivní postava Gregora, jehož život i smrt je naznačena v drobných epizodách, a zaujme na nich detailní práce s metaforou i zvukovou hodnotou slov.
- Strukturou jde však o poezii nesmírně náročnou, která zaujme především vyhraněného a zkušeného čtenáře.
- Autorova druhá básnická sbírka vychází z možností takové tvůrčí inspirace, která je založena na hledání nového způsobu vyjádření.

Život a dílo

- Život a dílo Karla Miloty bylo naplněno souřadnicemi střední Evropy. Dlouhá léta nemohl publikovat, chyběl mu kontakt se čtenáři a provázelo ho neustálé pochybování o smyslu vlastní tvorby.
- V době kdy publikovat mohl, byl už vážně nemocný, přesto však částečně upravil svoji povídkovou sbírku *Noc zrcadel*, aby mohla vyjít znovu, tentokrát bez cenzury.
- Karel Milota je tvůrcem, inspirovaným literaturou francouzskou, ruskou a angloamerickou, přesto však popisující českou krajinu, česká města a absurdní osudy lidí obývajících střední Evropu.
- Jeho ironie je vždy reflektovaná. Není to rychle nahozená improvizace, ale naopak promyšlená přesnost prozkoumávání situace, nálad a myšlenek.
- Přestože v r. 1997 obdržel Cenu Jaroslava Seiferta ani jeho čtenářsky přístupnější povídky nejsou příliš známe.

